

Toespraak Gerdi Verbeet

Onthulling vernieuwd monument

Voorhout, 3 mei 2017

Geachte burgemeester, dames en heren, beste jongens en meisjes,

Hartelijk dank dat u mij vandaag de gelegenheid geeft iets te zeggen bij de heropening van het vernieuwde monument in Voorhout, inmiddels in de gemeente Teylingen.

Ik ben heel blij dat er vandaag zoveel jongeren zijn. Er zijn ter gelegenheid van de heropening ook lesbrieven gemaakt voor de scholen zodat jullie allemaal weten welke verschrikkingen er in de WO2 hebben plaatsgevonden. Op meer dan 2300 plaatsen in Nederland zijn monumenten die herinneren aan de WO2. Er komen ieder jaar nieuwe monumenten bij die vaak herinneren aan een bijzondere gebeurtenis of aan een speciale persoon die op die plaats heeft geleefd en door vervolging of verzet de dood heeft gevonden.

Bij het monument waar we nu staan klopte de tekst niet meer, omdat er sindsdien door onderzoek nieuwe informatie over de gebeurtenissen in Voorhout is gekomen. Maar ook omdat we vanaf 1961 niet alleen de slachtoffers en gesneuvelde militairen van de Tweede Wereldoorlog herdenken, maar ook alle Nederlandse militairen die sindsdien gevallen zijn bij missies en vredesoperaties zoals in voormalig Nederlands-Indië, Libanon, Afghanistan en nu Mali.

Het oorspronkelijke monument, de zuil met de bronzen vlam met de duif, is in 1957 gerealiseerd na een geldinzamelingsactie onder de bevolking.

Later is het monument, tegelijk met de verhuizing van het gemeentehuis, verplaatst naar de huidige plek op het Raadhuisplein. En nog altijd komt de bevolking van Voorhout, op de avond van 4 mei, hier samen.

Na 1991 zijn de namen toegevoegd van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en van de Politionele Acties in het voormalig Nederlands Indië, door middel van plaquettes op de zuil. Uit recent onderzoek door de Historische Vereniging, samen met het NIOD, is gebleken dat de lijst met namen niet compleet was. Er ontbraken namen van slachtoffers en er stonden namen op van overledenen die ook op andere monumenten in de omgeving stonden vermeld.

Daarom is het monument nu herzien. De plaquettes zijn weggenomen en de zuil is teruggebracht in de oorspronkelijke staat. Er is een herdenkingsmuur gemaakt met de juiste namen en met de tekst van het Koninklijk Besluit. Ook het wapen van Voorhout is toegevoegd. En net als bij de totstandkoming van het oorspronkelijke monument is ook dit keer de hele Voorhoutse gemeenschap betrokken. Iedereen kon reageren op het ontwerp en op de lijst met namen.

Vandaag is de onthulling, morgen voor het eerst de dodenherdenking bij dit nieuwe monument.

Uw plaatsgenoot John Bakker, collega-lid van het Nationaal Comité, heeft me verteld dat uw herdenking altijd druk wordt bezocht. Het toont aan dat de belangstelling voor het herdenken van de slachtoffers ook 72 jaar na de Tweede Wereldoorlog nog altijd heel groot is. Het doet ons

beseffen dat al die zaken die we nu vanzelfsprekend vinden in onze open, vrije, democratische rechtsstaat toen niet golden.

Er was geen eerlijke rechtspraak, er werd gediscrimineerd op grond van afkomst; Joden, Roma en Sinti werden vervolgd en vermoord. Mensen die een geestelijke of lichamelijke handicap hadden, werden gezien als minderwaardig en daarom vervolgd of verwaarloosd vaak tot de dood erop volgde.

De Tweede en Eerste Kamer kwamen niet meer bijeen, geen verkiezingen, geen democratie. In plaats daarvan was er willekeur en terreur.

Monumenten zijn belangrijk om de herinnering levend te houden aan al die mensen die het leven verloren hebben omdat zij gefusilleerd zijn als verzetsstrijder, of gesneuveld als militair of vermoord zijn in de Holocaust om wie zij waren. Door aan hen te denken, hun namen te lezen en te noemen betuigen wij respect aan de doden. Overal in de wereld staan dit soort monumenten. Zo maakte het heel veel indruk op mij toen mijn man en ik in een heel klein plaatsje in een uithoek van Nieuw Zeeland de namen lazen van de jonge mannen die zich in de Tweede Wereldoorlog ver van huis ingezet hebben om ons te bevrijden van de nazi's.

Uit ons jaarlijks onderzoek blijkt dat Nederlanders herdenken op 4 mei en het vieren van de bevrijding heel belangrijk vinden. Op 4 mei is 85 procent van de mensen twee minuten stil.

Voor ons als Nationaal Comité is het een opdracht om de Dodenherdenking door te geven aan de komende generaties. Het vertellen van verhalen is daarbij heel belangrijk.

Vorig jaar was er veel waardering voor de nieuwe opzet van de Nationale Herdenking op de Dam waarbij de mensen die de kransen legden door hun naasten lieten vertellen waarom ze dat deden. Kinderen, kleinkinderen, neven vertelden het verhaal van hun vader, grootvader of tante. Ook in de Nieuwe Kerk waar voorafgaand aan de kranslegging voor overlevenden van de oorlog en hun familie een plechtigheid plaatsvindt, stonden aan het begin van de bijeenkomst mensen op om te getuigen van hun ervaringen.

Dit jaar spreekt Annejet van der Zijl in de kerk. Zij vertelt het verhaal van twee dappere mensen, Waldemar en Rika Nods die zoveel van elkaar hielden dat hun hart groot genoeg was om Joodse mensen bij hen thuis te laten onderduiken. De provincie Noord-Holland heeft dit jaar in de aanloop van 5 mei veel verhalen van inwoners verzameld. Je merkt dat de herdenking van de Tweede Wereldoorlog, maar ook het vieren van de vrijheid daardoor nog meer betekenis krijgt.

Op 5 mei vieren we de bevrijding. We bezoeken een Bevrijdingsfestival, we hangen de vlag uit of we brengen een bezoek aan een belangrijke democratische instelling. Zo opent de Tweede Kamer dit jaar voor het eerst haar deuren op 5 mei om daarmee te laten zien hoe onze democratische rechtsstaat functioneert en te benadrukken dat we in een vrije, open samenleving leven.

Daarom ook mijn pleidooi om van 5 mei Bevrijdingsdag ook echt een vrije dag te maken voor iedereen en niet eens in de 5 jaar, zodat iedereen kan deelnemen aan de activiteiten en kan stilstaan bij onze democratische verworvenheden.

Op 5 mei wordt ook de relatie met de actualiteit gelegd. Onze eigen verantwoordelijkheid voor het levend houden van onze vrije samenleving, onze democratische rechtstaat staat daarbij centraal net als de aandacht die we moeten hebben voor de handhaving van de mensenrechten, die als reactie op de gruwelijkheden van de Tweede Wereldoorlog, in 1948 zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Ik spreek de wens en de hoop uit dat dit vernieuwde monument ook nieuwe inspiratie zal geven aan de inwoners van Voorhout, van jong tot oud, om met elkaar het gesprek aan te gaan over de verschrikkingen van de oorlog en de blijvende verantwoordelijkheid voor een verdraagzame open samenleving en een democratische rechtstaat.